

4. Райчук А. Визнання шлюбу недійним: теорія та практика. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Юридичні науки. 2007. № 77–78. С. 102–105.

5. Сімейне право України. / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. 2-е вид. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 288 с.

6. Сімейне право України / за ред. Ю.С. Червоного. Київ. Істина, 2004. 400 с.

УДК 347 (477)(043.2)

Бігіч Ю.В., студент,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шуст Н.Б., д.с.н., професор

ПРАВОВИЙ СТАТУС НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ

Так, у процесі юридичного удосконалення законодавчої бази, нотаріат зазнав еволюційно послідовного удосконалення [3]. Це позитивно позначилося на їхній діяльності щодо забезпечення стабільності цивільного обороту, зниження навантаження на суддів завдяки зменшенню кількості суперечок про нікчемність та заперечність операцій, вирішення правових конфліктів без звернення до суду. Крім того, діяльність нотаріусів була гарантією не лише підвищення рівня правової освіти населення, а й дотримання режиму законності. На сьогодні в Україні нотаріат представлений системою органів і посадових осіб, на яких покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені чинним законодавством з метою надання їм юридичної вірогідності.

Вчинення нотаріальних дій – це особливий вид діяльності, яка за своїм правозастосовчим характером не залежить від її суб'єктивного складу. Тому поділ нотаріусів на державних та приватних обумовлений не характером їх обов'язків, а особливостями внутрішньої організації і фінансового забезпечення нотаріальної діяльності. Тобто, держава, встановлюючи вимогу про участь нотаріусів у певних видах відносин, визнає нотаріально оформлені документи та правовідносини, які виникають на їх підставі як законні, справжні і достовірні, а також забезпечує їх захист та реалізацію авторитетом держави і системою органів державного примусу. Тобто приватні і державні нотаріуси

здійснюють правозастосовну діяльність від імені держави і виконують функції представників влади [3].

Одночасно з цим, існує думка, що введення приватного нотаріату знищило монополію держави на нотаріальну діяльність. Говорити про це неправомірно, оскільки нотаріальні дії завжди вчинюються від імені держави і мають державно-публічний характер. Тільки цим забезпечується виконання нотаріальних функцій, і тільки це є гарантом доказової сили нотаріальних документів. Для того, щоб акти приватного нотаріуса мали силу офіційних, держава повинна наділити його певними повноваженнями, що в сукупності складають компетенцію нотаріуса. Так, ст. 24 Закону України «Про нотаріат» передбачає реєстрацію приватної нотаріальної діяльності та розташування робочого місця (контори) приватного нотаріуса у межах визначеного для нього нотаріального округу. Наслідки здійснення процедур призначення на посаду і реєстрації різні. Призначатись на посаду може особа за умови наявності посад. У здійсненні процедур реєстрації не може бути відмовлено, якщо претендентом дотримано усіх реєстраційних умов [2]. Крім того, із поширенням застосування процедур призначення на посаду на приватних нотаріусів буде забезпечена відповідність публічно-правового характеру діяльності нотаріуса. Науковці В.В. Комаров та В.В. Баранкова вважають, що приватний нотаріус володіє державно-владним характером, з одного боку, він здійснює свою діяльність від імені держави, яка делегує нотаріусу спеціальні повноваження і наділяє його низкою прав та обов'язків; з іншого – нотаріус не отримує заробітної плати з бюджету, не перебуває у штаті державного апарату і організує свою діяльність самостійно: орендує або придбаває приміщення, обладнання нотаріальної контори, наймає працівників та оплачує їхню працю тощо [2]. Таким чином, нотаріус має унікальний дуалістичний статус, незалежно від того, чи він перебуває на державній службі чи здійснює приватну діяльність він виконує функції державної влади.

Характерними особливостями публічно-правового статусу нотаріусів є те, що: а) нотаріус є посадовою особою, наділеною державною владою, і водночас спеціалістом вільної юридичної професії; б) нотаріус наділяється повноваженнями держави, що надає йому якість посадової особи, а його діяльності – публічний, офіційний характер; в) призначення на посаду здійснюється Головним управлінням юстиції міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі. Суб'єктом організації та

контролю нотаріальної діяльності постає держава, яка вирішує питання розташування нотаріальних офісів [1].

При визначенні елементів публічно-правового статусу нотаріату як системи органів і посадових осіб слід враховувати декілька обставин. Насамперед те, що нотаріат, це система державних органів і посадових осіб і, відповідно до чинного законодавства, вони діють з визначеною законом метою шляхом виконання певних завдань, реалізуючи конкретні функції. Нотаріат має певну організаційну побудову у формі організаційної структури – власне державні нотаріальні контори, державні нотаріальні архіви, приватні нотаріуси та посадові особи інших державних органів і місцевого самоврядування. Завдання і функції нотаріату реалізуються шляхом діяльності його органів та посадових осіб, які набувають повноважень відповідно до компетенції нотаріальних органів України [2]. За невиконання чи неналежне виконання повноважень органи нотаріату і посадові особи несуть юридичну відповідальність.

Отже, під правовим статусом нотаріату України доцільно розуміти його положення у ієрархії органів публічної адміністрації, яке створює умови для забезпечення спроможності органами нотаріату своїми діями (актами) породжувати, змінювати або припиняти певні правовідносини у зв'язку із вчиненням нотаріальних дій. До структури публічно-правового статусу нотаріату доцільно віднести такі елементи: 1) мета, завдання, функції, 2) компетенція, 3) організація діяльності, 4) юридична відповідальність органів нотаріату.

Література

1. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 39. Ст. 383.
2. Нотаріат в Україні: підручник / за ред. В.В. Комарова. Київ. Юрінком Інтер, 2012. 320 с.
3. Ясінська Л.Е. Становлення та розвиток інституту нотаріату в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів. 2011. 210 с.